

[Indenrigsministeren.]

indenrigsministeren i dette tilfælde, for der har jo været krav nok om, at man skulle strame militærnægternes vilkår, men den har jeg i hvert fald ikke tænkt mig at følge.

Hr. Frandsen var inde på spørgsmålet om Antvorskov, men jeg må blot gentage, at for mig er der ingen forbindelse mellem at være militærnægter og så være særlig interesseret i at bruge skydevåben. Det var bl. a. det, der foranledigede den udveksling af synspunkter mellem militærnægtere og indenrigsministeren på det tidspunkt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene. (Om forbedringer m. v.).

(Lovforslaget (nr. 192) findes i tillæg A. sp. 3095, fremsættelsen i tidenden sp. 3538).

Første næstformand (Grete Hækkerup): Sammen med denne sag foretages de to følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri.

(Lovforslaget (nr. 191) findes i tillæg A. sp. 3115, fremsættelsen i tidenden sp. 3535).

Første behandling af forslag til lov om ændring af merværdiafgiftsloven. (Ændring af reglerne om byggegodtgørelse).

(Lovforslaget (nr. 196) findes i tillæg A. sp. 3033, fremsættelsen i tidenden sp. 3543).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Svend Jakobsen: Af regeringens tiltrædelseserklæring af 19. oktober 1971 fremgik, dels at der på det boligpolitiske område ville blive fremsat en række aktuelle og påtrængende forslag til lovændringer, dels at der ville blive taget fat på de principielle overvejelser af hele boligpolitikken. De lovforslag, vi i dag har til første behandling, er de to sidste af de lovforslag, som boligministeren har fremsat som aktuelle og påtrængende. Næste udspil fra boligministeren bliver forhåbentlig om den langsigtede boligpolitik, således at folketingets boligudvalg kan komme i gang med de principielle drøftelser herom.

Jeg skal først gøre nogle bemærkninger om lovforslaget om ændring af lov om boligbyggeri. Forslaget indeholder tre principielt nye ting: 1) Bestemmelser om, at byggegodtgørelse overføres fra finansministerens til boligministerens område, 2) at byggegodtgørelsen begrænses til 110 m² pr. bolig; og 3) at der åbnes mulighed for at yde lån til børnerige familier med relativt lav indkomst til erhvervelse af store boliger.

Vedrørende byggegodtgørelsens placering er jeg af den opfattelse, at det er hensigtsmæssigt, at bestemmelserne om byggegodtgørelsen flyttes fra loven om merværdiafgift til lov om boligbyggeri. Herved understreges, at det betydelige beløb, der er tale om, er en naturlig bestanddel af den samlede boligpolitiske mosaik. Placeringen i lov om boligbyggeri gør det umiddelbart lettere at anvende de samlede midler ud fra en nuanceret vurdering af de totale boligpolitiske foranstaltninger, f. eks. som det er sket ved de samtidig foreslåede ændringer om begrænsning af byggegodtgørelsen og om lån til børnerige familier.

Vedrørende begrænsningen til 110 m² pr. bolig vil jeg gerne understrege det forhold, at der er tale om en begrænsning i det antal m², hvortil der ydes byggegodtgørelse, medens der ikke hermed lægges loft over boligernes størrelse. Det, der sker med de foreslåede ændringer, er således, at de, der vælger en meget stor bolig, må betale mere for de sidste m², end de hidtil har gjort.

I den forbindelse vil jeg godt pege på, at det var hensigten med byggegodtgørelsen at refundere et beløb, der gennemsnitlig svarede til den erlagte moms for almindeligt

[Svend Jakobsen.]

boligbyggeri. Det har altså aldrig været hensigten at refundere hele merværdiafgiften i luksuspåbygget byggeri, og jeg synes, det er rimeligt, at man anlægger den samme betragtning vedrørende omfanget af boligerne. Man kan selvfølgelig diskutere, om det netop skulle være 110 m². Jeg synes, at vurderet ud fra det samlede boligbyggeri, ud fra lejlighedernes størrelse, ser det ud, som om 110 m² er ganske rimeligt. I den forbindelse vil jeg godt pege på, at boligministeren i bemærkningerne til lovforslaget meddeler, at han har til hensigt at hæve refusionen fra 150 kr. til 165 kr. pr. m². Det vil betyde, at refusionen for en bolig på 110 m² eller derafter efter 1. juli 1972 vil være 18.150 kr., svarende til det, der i dag ydes som refusion for en bolig på 121 m².

Det fremgår således klart, at det er erhververe af virkelig store boliger, der må betale lidt mere for den sidste del af boligforbruget. Jeg vil i parentes bemærke, at vi samtidig med denne ændrings gennemførelse i vid udstrækning vil komme ud over et af de problemer, man har haft i en række parcelhuse med hensyn til usikkerhed og utilfredshed i sondringen mellem boligareal og værksteds- og hobbyarealer.

Det tredje punkt, jeg skal nævne i denne forbindelse, er forslaget om lån til børnerige familier. Boligministeren har her foreslået, at den besparelse på 25-30 mill. kr., der opnås ved at begrænse byggegodtgørelsen til 110 m² pr. bolig, anvendes til at gøre det lettere for familier med 3 eller flere børn og med en husstandsindkomst på indtil 59.000 kr. at erhverve og bebo en stor og god bolig. De 59.000 kr. er valgt, fordi det er boligsikringsordningens maksimumsbeløb.

Jeg vil gerne sige, at det grundsyn, der ligger i at gøre det muligt for børnerige familier at få en bolig i en passende størrelse, kan jeg helt tilslutte mig. Jeg har oven i købet den opfattelse, at det er en fordel for samfundet også økonomisk at sikre denne befolkningsgruppe gode boligforhold.

Jeg har meget overvejet, om administrationen af denne ordning kan gennemføres med en indsats, der står i rimeligt forhold til sagen. Jeg har i den forbindelse med tilfredshed konstateret, at bevilling og udbetaling af lån vil finde sted på primærkommunalt plan. Det er altså i det næste led, be-

handlingen af spørgsmål om udsættelse af og gennemførelse af forrentning og tilbagebetaling, jeg er mere usikker, og dette forhold vil jeg meget gerne have drøftet i boligudvalget.

Vi er som nævnt i socialdemokratiet positivt indstillet over for lovforslagets sigte. Der er dog nogle detaljer, som vi gerne vil have drøftet i udvalget. Det gælder bl. a. ikrafttrædelsestidspunktet, hvor jeg er usikker over for, om definitionen „byggeri, der påbegyndes 1. juli 1972 eller senere“ er tilstrækkelig entydig. Det er muligt, at boligministeren allerede i dag vil gøre bemærkninger hertil, men ellers forventer jeg også dette forhold drøftet i boligudvalget.

Jeg skal dernæst knytte en enkelt bemærkning til det af finansministeren fremsatte forslag til lov om ændring af merværdiafgiftsloven. Det er en naturlig konsekvens af den positive indstilling, jeg har givet udtryk for over for boligministerens lovforslag, at vi støtter finansministerens forslag, og jeg skal kun gøre den ene bemærkning, at jeg anser det for rigtigt, at det kun er den byggegodtgørelse, der er udbetalt som m²-tilskud, der overføres til boligministerens område.

Jeg skal derefter gå over til at gøre nogle bemærkninger om forslag til lov om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene. De ændringer, der foreslås her, vil først og fremmest betyde en bedre beskyttelse af lejerne i forbindelse med moderniseringer. De vil for det andet betyde en bedring af beskæftigelsen i byggesektoren, og de vil for det tredje betyde, at vi får ajourført en række gældende lovbestemmelser.

Vedrørende lejerbeskyttelsen i forbindelse med moderniseringer tror jeg, at der i befolkningen og her i tinget er en almindelig tilslutning til, at man skal kunne være tryk i sin bolig. Det har vist sig i en række moderniseringssager, at det ikke helt har været gældende, og der er gennemført moderniseringer, der har betydet, at lejerne ikke har haft mulighed for at blive i deres boliger.

To af de foreslåede ændringer tager direkte sigte på at skabe bedre tryghed i boligen. Det gælder indsættelsen af et nyt stk. 4 i § 13, hvor udlejerens pligt til at tilbyde lejerens en anden bolig af passende beliggenhed, kvalitet og udstyr og i et lejeniveau, der ikke bringer lejerens forhold helt ud af

[Svend Jakobsen.]

takt med det, han hidtil har været vant til. Dette gælder, hvis udlejeren ønsker at foretage forbedringer, der resulterer i en fordobling af lejen. Jeg mener, det er et ganske betydeligt fremskridt, men jeg har den opfattelse, at vi i udvalget bør se på, om der ud over bestemmelsen om fordoblingen af lejen også bør indføres en bestemmelse om et maksimumsbeløb i kroner.

Den anden ændring, der vedrører trygheden, er ændringen i det nuværende stk. 4 i § 13, hvor „kan“ ændres til „skal“. Bag dette ligger, at et flertal af lejere kan forhindre en af dem ønsket modernisering i indtil 5 år efter ejerskifte. Jeg tror, at vi med indførelsen af denne ændring vil fjerne meget af den uro, der hyppigt opstår i den gamle boligmasse i forbindelse med ejerskifter.

Jeg nævnte, at dette lovforslag også ville betyde noget for beskæftigelsen i byggesektoren, og det er først og fremmest forslaget om ændring af § 13, stk. 7, der vil vise sig at blive af ganske overordentlig stor betydning for beskæftigelsen i byggesektoren. De ændrede bestemmelser gør det muligt for en udlejer ud over egentlige forbedringer at indregne istandsættelser, opretninger f. eks. af trapper, vinduer og tage, i det beløb, hvoraf lejeforhøjelser kan beregnes. Hertil kommer, at der samtidig åbnes mulighed for at opnå lån i Grundejernes Investeringsfond til disse formål, og disse lån, som har en forrentning på 6½ pct., bliver udgangspunktet for den lejeforhøjelse, der kan gennemføres, således at det udgangspunkt, der må tages for lejeforhøjelser, bliver disse investeringer forrentet med 6½ pct. Det vil altså sige, at med denne ændrings gennemførelse er vi i den situation, at de hidtidige fuldmoderniseringsregler ikke mere findes. Det betyder, at der hermed fjernes en mulighed for at hente profit i den gamle boligmasse. Det kan vi fra vor side kun hilse med tilfredshed.

Det er samtidig foreslået, at eventuelle genudlejningsforhøjelser gennemført i perioden 1. januar 1971-31. marts 1972 skal bortfalde, hvis man gennemfører sådanne omfattende istandgørelser med efterfølgende lejeforhøjelser, og det betyder, at vi efter en sådan moderniseringssag med efterfølgende lejeforhøjelser atter vil være i den situation, at der er samme pris for ensartede boliger i

samme karré. Det er min overbevisning, at vi med disse bestemmelser dels kommer nogle urimeligheder til livs, dels vil se udlejerne virkelig benytte sig af denne gunstige mulighed for at få istandsat ejendommene, og det er det, som jeg har en forvisning om vil føre til et betragteligt opsving i beskæftigelsen i byggebranchen.

Jeg har allerede i forbindelse med omtalen af disse principielle ændringer også berørt enkelte detaljer. Jeg vil gerne nævne, at vi derudover ser med tilfredshed, at moderniseringsnævnene ophæves, at det foreslås, at dusørbestemmelserne også skal gælde for værelseudlejning, og at der foretages en ændring i § 33, der giver mulighed for en forenkling af administrationen i Grundejernes Investeringsfond.

Jeg skal slutte med at tilsige socialdemokratiets støtte til gennemførelsen af de foreliggende lovforslag. Vi har som nævnt nogle ting, vi gerne vil have afklaret i udvalgsarbejdet. Vi håber på et grundigt, men ikke alt for langvarigt udvalgsarbejde. Dette sidste være sagt ikke mindst ud fra den vurdering, jeg har givet udtryk for med hensyn til lovforslagenes beskæftigelsesmæssige effekt. Jeg håber, at ønsket om, at den beskæftigelsesmæssige effekt snarest muligt vil vise sig, deles af samtlige partier.

Clara Munck: Jeg skal kun beskæftige mig med det ene af de lovforslag, vi nu har til behandling, idet min kollega i det konservative folkeparti hr. Hastrup vil tage sig af de to lovforslag, der vedrører moms m. v.

Det forslag, jeg skal tage mig af, det er altså lovforslaget om midlertidig regulering af boligforholdene, og jeg forstår godt baggrunden for, at boligministeren har fremsat et sådant forslag. Vi kender jo alle sammen boligsituationen og ved, at hovedparten af de boliger, der er til rådighed, finder vi i den ældre og måske i den helt gamle boligmasse. Vi ved også, at disse boligforhold ikke altid er tilfredsstillende. Boligerne opfylder mange gange ikke de krav, man i vor tid må stille til boligstandard, ganske uanset at mange alligevel foretrækker boligerne i den gamle boligmasse. De foretrækker dem ikke kun, fordi der er en lav leje, men også fordi mange sætter megen pris på miljøet, og derfor må det være naturligt, når vi har en bo-

[Glarå Munck.]

ligminister, der fremsætter mange lovforslag, at han også tilgodeser de mange lejere, der bor i den gamle boligmasse.

Derfor kan jeg være enig med hr. Svend Jakobsen i, at dette boligforslag både har noget at gøre med beskyttelse af lejerne og noget af gøre med beskæftigelsen, men det har først og fremmest til formål at bevare og forbedre den boligmasse, der som sagt i overvejende grad er til rådighed. Så langt er vi enige med boligministeren.

Vi mener også, det er rigtigt, at man er nødt til at lovgive sådan, at man forsøger at stimulere interessen for forbedringer og for moderniseringer, selvfølgelig alt sammen under rimelig hensyntagen til udgiftsniveauet, og så når ministeren frem til, at vi har en mulighed, fordi vi har Grundejernes Investeringsfond, hvor man kunne prøve at få grundejerne til at hente nogle midler og bl. a. af hensyn til beskæftigelsen ekstraordinært sætte arbejde i gang. Men lovforslaget her er bygget op over samme læst som det lovforslag, der blev fremsat i december måned om midlertidig regulering af boligforholdene, og ved første behandling af det daværende lovforslag — jeg vil gerne her sige til hr. Svend Jakobsen, at det har ikke fået den meget hurtige behandling, da det stadig væk ligger i boligudvalget — gjorde mit partis ordfører, hr. Hastrup, opmærksom på, at han ikke syntes, at boligministeren havde været særlig heldig med sin udformning af det. Ikke desto mindre ligger udformningen af det lovforslag, der er til behandling i dag, meget nær op ad udformningen fra den 17. december.

Vi er, som jeg sagde før, enige i, at man må skulle kunne forbedre ejendommene på en sådan måde, at man helst ikke generer lejerne. På den anden side er det for naivt at tro, at selv lejere mener, at noget sådant kan gøres, uden at det kommer til at koste noget.

Hr. Svend Jakobsen understregede beskyttelsen og fremhævede det meget væsentlige, at boligministeren nu fastslår, at hvis modernisering og forbedring er af en sådan art, at det medfører op til en fordobling af huslejen, så har lejerne krav på at få anvist en anden bolig. Det lyder meget rigtigt, men kendsgerningen er ikke desto min-

dre, at mange husejere kun har én ejendom. Når vi så skal se på beskæftigelsen og på lejernes naturlige krav, strammer vi altså herved ejerens mulighed for at gøre boligforholdene mere attraktive, end de kan være i de gamle ejendomme, medmindre der gøres noget ekstraordinært.

Man kan også se sådan på det fra en lejers side, at hvis lederen nu ikke vil betale den højere husleje og altså skal have tilbudt en bolig, sådan som det er beskrevet i lovforslaget, vil den samme lejer kunne komme ud for et par år efter at stå i den ganske tilsvarende situation: så er han flyttet hen i en ejendom, der, fordi man holder sig til dette lejeniveau, også trænger til forbedringer. Derfor synes jeg nok, selv om vi meget gerne vil være med til at beskytte lejerne mest muligt, at vi må have drøftet dette spørgsmål grundigt.

Jeg skal lade være med at drille hr. Svend Jakobsen, der taler om genudlejningsforhøjelsen og fastslår, at når dette lovforslag er vedtaget, er vi nået tilbage til de fine forhold, hvor ens lejligheder betales med samme pris. Her i boliglovforslaget siger boligministeren jo, at hvis en lejer ikke har fået tilbudt en lejlighed, han kan anerkende, skal han slet ikke have nogen lejeforhøjelse i den ejendom, der er blevet moderniseret. Så vil hr. Svend Jakobsen altså igen opleve den situation, at lejlighedernes pris kan være forskellig i den samme ejendom, men her afskrækker det åbenbart ikke så meget.

Vi mener altså, at dels dette med de meget strenge bestemmelser om tilbud af ny lejlighed, dels spørgsmålet om ophævelse af genudlejningsforhøjelser skæmmer forslaget. Det undrer os ikke, at spørgsmålet om at ophæve genudlejningsforhøjelserne kommer med. Det ligger jo i den måde, hvorpå regeringen sammen med SF har tilrettelagt sin politik, at man regner med at kunne gennemføre det. Det gør det bare ikke, som hr. Svend Jakobsen sagde, så attraktivt for husejerne at låne midler i investeringsfonden og bagefter få tilkendt en forrentning på $6\frac{1}{2}$ pct. i forbindelse med lejefastsættelsen, når de samtidig skal give afkald på den husleje-forhøjelse, de allerede har hjemme i dag. Dertil kommer, at det i Grundejernes Investeringsfond er deres egne penge, de skal gå hen og låne. Det er penge, de i dag

[Clara Munck.]

får forrentet. Når vilkårene nu fremover bliver, at de dels giver afkald på et gode, dels låses fast på en forrentning på 6½ pct., tror jeg nok — hvis man virkelig vil gøre noget for beskæftigelsen, og hr. Svend Jakobsen understregede jo stærkt, at dette forslag efter hans mening havde endog overordentlig stor betydning i så henseende — at det også er noget, vi må drøfte grundigt i udvalget.

Vi har i vor gruppe selvfølgelig interesse i de forbedringer, der ligger i dette lovforslag, ligesom den socialdemokratiske ordfører havde. Vi mener, det er rigtigt at foretage en ændring i bindingen af midler i Grundejernes Investeringsfond, så man kommer væk fra de mange små konti. Vi mener selvfølgelig også, at det er rigtigt, at boligministeren nu får „legaliseret“ realkreditinstitutionerne, sådan som det sker ved ændring af reglerne om anbringelse af fondens midler. Vi er enige i, at forbud mod at oppebære dusører også må gælde, hvor det drejer sig om udlejning af enkeltværelser.

Jeg vil gerne sige til boligministeren, at han også kan være ret rolig med hensyn til en forhandling om ophævelse af moderniseringsnævnene. De er gennemført i den tidligere regerings periode af daværende boligminister Hastrup; men de blev gennemført efter ønske fra ejer- og lejerorganisationer, og jeg ved, at den tidligere boligminister lagde megen vægt på, at disse parter kunne stå enigt bag en holdbar boliglovgivning. Vor nuværende boligminister er måske lidt ensidigt lejerinteresseret. Det er i hvert fald nærmest den motivering, vi får for, at moderniseringsnævnene skal ophæves. For mit eget vedkommende vil jeg sige, at vi har så mange andre nævn, og jeg mener egentlig, at huslejenævnene, der i forvejen har en hel del af de oplysninger, man ellers skal stille til rådighed for moderniseringsnævnene, fuldt kan varetage disse interesser, så vi er åbne for en drøftelse på dette område.

Jeg kan altså sige, at vi vil gå ind i en grundig forhandling af dette lovforslag, der vel nok bliver sammenkædet med lovforslag nr. 73, forslag til lov om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene. (Om ændring af § 33). Men det kan ikke komme bag på boligministeren, at der er visse ting, der skal ændres i lovforslaget, hvis

vi klart og tydeligt skal kunne love, at det bliver gennemført med vor hjælp.

Hastrup: Jeg kan til de tilstedeværende 11 eller måske 12 medlemmer af folketinget sige, at de to lovforslag, nr. 191 og 196, som jeg skal udtale mig om på det konservative folkepartis vegne, ligger i forlængelse af tanker og overvejelser, som også den tidligere regering gjorde gældende.

Momsrefusionen til det samlede byggeri andrager ifølge skønsmæssige opgivelser ca. 1 milliard kr. om året, og mit parti deler den opfattelse, som også fremgår af boligministerens fremsættelse, at denne refusion på en måde kan betragtes som en art tilskud til byggeriet i kraft af dettes særstilling. Den tidligere regering nedsatte et arbejdsudvalg med repræsentanter bl. a. for finansministeriet og boligministeriet i den hensigt at overveje hele problematikken omkring byggeomomsrefusionen og dens indflydelse på selve byggesektoren. Vi var bekendt med, at i Norge, hvor man har et tilsvarende system som her i landet, var man stærkt i tvivl om, hvorvidt momsrefusion på byggeri i virkeligheden kommer boligtageren til gode.

Jeg vil gerne sige, at personlig blev jeg påvirket af en oplevelse, da jeg i tidligere egenskab indviede et område med boliger og konstaterede, at der var momsrefusion på indendørs svømmebassiner i enfamilieshuse, medens der, som vi alle ved, ikke er momsrefusion på noget så centralt i tilværelsen som det brød, man skal bruge i sin daglige husholdning.

Desuden var og er der et stort behov for at fremme byggeriets konkurrenceevne og for at tilvejebringe midler til at øge det danske byggeris eksportmuligheder, navnlig gennem byggeriets udviklingsråd, som jeg håber boligministeren vil omfatte med den velvilje, som er nødvendig, og som kom til udtryk her i folketinget, da lovforslaget om byggerietsudviklingsråd var til første behandling, og senere, da lovforslaget blev vedtaget.

Dengang vi drøftede udviklingsrådet, drøftede vi naturligvis også, hvorledes dette nye organ skulle få midler til at løse sine opgaver, og en af de ting, vi tænkte på ved den lejlighed, var, at når det kom til en omlægning af momsrefusionen, var der måske dér en mulighed for at frigøre midler til at sikre dette meget betydningsfulde arbejde.

[Hastrup.]

Det konservative folkeparti anser det derfor for rigtigt, at byggemomsrefusionen overføres fra finansministeriet til boligministeriet og dermed inkorporeres i den samlede vurdering af byggeriets forhold. Vi kunne ønske, at denne vurdering kom til at indgå som et led i bedømmelsen af den samlede boligproblematik.

Lovforslaget sætter en grænse ved 110 m² boligareal, men supplerer dette med bestemmelser om en særlig låneordning for børnerige familier. Mit parti har den fornemmelse, at denne låneordning vil føje et nyt og kompliceret led til de mange i forvejen eksisterende og til dels overordentlig udviklede tilskuds- og lånesystemer, som vi har på boligområdet. Der foregår jo en hyppig udskiftning af boliger, og alene dette kan skabe betydelige vanskeligheder, hvis ordningen skal administreres efter sin hensigt. Det konservative folkeparti vil derfor foretrække en løsning, hvorved m²-grænsen måske sættes lidt højere op end i ministerens forslag eller gøres mere fleksibel end i ministerens forslag, mod at man til gengæld ser bort fra den foreslåede låneordning.

Vi anerkender ministerens bestræbelser for at tilvejebringe en ordening, som ikke påfører statskassen øgede udgifter til trods for, at momsrefusionen forhøjes fra de nævnte 150 kr. til 165 kr. pr. etagemeter. Men vi håber, at disse bestræbelser kan realiseres på en mere hensigtsmæssig måde, og vi kan naturligvis ikke undlade at notere, at boligministeren, som tidligere mente, at momsrefusionen burde være ret væsentligt højere end de 165 kr., der nu er nævnt, nu erkender, at også ved fastsættelsen af dette beløb er der én ting, som er afgørende for os alle, nemlig hensynet til den statskasse, hvis problemer vi har pligt til at løse her i det høje ting.

Med disse bemærkninger vil jeg gerne tilsige det konservative folkepartis velvillige medvirken til behandlingen af lovforslagene, idet vi dog finder, at de berører problemer,

der er så store, at de egentlig burde henvises til de generelle boligforhandlinger.

Jeg vil gerne slutté med at sige til boligministeren, at jeg går ud fra, at forslagene ikke får konsekvenser for dem, der allerede har disponeret i kraft af gældende lovgivning, altså med andre ord, at dette ikke får tilbagevirkende kraft for mennesker, som har sat sig i udgift i tillid til, at de kunne gennemføre f. eks. et byggeri med de momsregler, der gjaldt på det tidspunkt, da de indlod sig på deres engagement.

Christophersen: De lovforslag, vi skal behandle her i dag, er en række nye led i de initiativer, som boligministeren allerede i denne samling på andre områder har taget til at ændre og udbygge den omfattende regulerings- og subsidiepolitik, som ministeren er bekendt med at mit parti tværtimod mener man bør nedtrappe og forenkle, hvis der skal være sammenhæng og fornuft i boligpolitikken. Derfor tror jeg heller ikke, det kan overraske ministeren, at vi ser lidt kritisk på de lovforslag, han og hans kollega finansministeren her har fremlagt.

Jeg vil først gerne sige noget om forslag til lov om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene. Der er i lovforslaget nedlagt en række bestemmelser, hvis væsentligste formål er at sikre en større grad af beskyttelse for lejereren mod husleje-forhøjelser, der fremkaldes af moderniseringer.

Jeg synes, det er rigtigt, inden jeg gør nogle bemærkninger om de enkelte forslag, at se lidt på, hvordan de bestemmelser, som ministeren nu foreslår, passer til de målsætninger, man efter vores opfattelse bør have på moderniseringsområdet.

Dér må vi efter vores mening på den ene side have det ganske klare mål, at moderniseringer ligesom saneringer bør fremmes i videst muligt omfang. En betydelig del af den bestående boligmasse kan ved fornuftige forbedringer af isolationsforhold, fyrringsforhold, sanitære forhold osv. gøres

[Christophersen.]

fuldt ud anvendelig i endnu en lang årrække, og en sådan moderniseringspolitik forebygges så samtidig, at vi kommer til at se slumkvarterer vokse frem næsten side om side med et meget avanceret nybyggeri. Endelig sikrer en fortsat og omfattende modernisering, at spændvidden mellem huslejeniveauerne og husleje- og boligstandarden ikke bliver større end højest nødvendigt.

På den anden side er det naturligvis i forbindelse med moderniseringspolitikken også nødvendigt at sikre sig, at der ikke opstår situationer, hvor enkelte lejere eller grupper af lejere i forbindelse med en modernisering pålægges så store byrder, at de bliver nødt til på egen hånd at skaffe sig en anden og ringere bolig, fordi de ikke er i stand til at blive boende i den moderniserede ejendom. Derfor er den politiske opgave naturligvis at forene disse to hensyn. Ud fra den betragtning er ministerens forslag om, at man ved moderniseringer, som fører til husleje-forhøjelse ud over et vist omfang, skal indføre en genhusningspligt for ejeren, en fornuftig overvejelse værd. Det vil venstre godt være med til at drøfte i udvalget. Vi mener, at den parallel, som i bemærkningerne trækkes til saneringsituationen, er ganske relevant.

Til de øvrige forslag forholder vi os derimod nok noget mere kritisk. Når man som foreslået vil gøre det muligt for et flertal af lejere i visse situationer at udsætte gennemførelsen af moderniseringer, som i øvrigt er hensigtsmæssige og rimelige, uden at et sagskyndigt nævn som nu har mulighed for at træffe den modsatte afgørelse, ja, så kan det efter vores opfattelse ikke undgå i en række situationer at få en negativ indflydelse på tempoet i moderniseringen.

Det samme gælder efter vores opfattelse forslaget om at afskaffe fuldmoderniseringsreglen til fordel for nogle ganske bestemte og snævre regler for lejefastsættelse. De eksisterende regler var jo et af mange beskudte forsøg på at nå frem til en frigørelse af boligmarkedet, og jeg må sige, at der ikke er noget urimeligt i, at man ville sidestille en fuldt moderniseret ejendom med nybyggeri, når der samtidig i loven var bestemmelser, som kunne sikre, at moderniseringsnævnet forhindrede urimelige lejeforhøjelser.

Nu foreslår ministeren, at man i stedet indfører regler, der for det første kun giver mulighed for lejeforhøjelser, som dækker 6½ pct. af udgifterne til moderniseringen og for det andet forudsætter, at denne forhøjelse kun kan ske, hvis der samtidig sker en delvis afvikling af eventuelle genudlejningsforhøjelser, hvor disse er gået ud over vurderingslejen. Det skal så modsvares af en adgang til at optage 6½ pct.s lån i Grundejernes Investeringsfond.

Om det sidste skal jeg blot gøre den bemærkning, at det finder vi i og for sig ganske fornuftigt. Men man kan nok, når man vurderer forslaget til afskaffelse af fuldmoderniseringsreglerne og reglerne til nye lejefastsættelse, stille ministeren det spørgsmål, hvor han så mener incitamentet til fuldmoderniseringer egentlig bliver af. For hvis situationen i mange tilfælde vil være den, at ejeren i og for sig kan være ligegyldig over for, om der foretages en omfattende modernisering eller man kører videre med bare en rimelig vedligeholdelse, fordi det økonomiske udbytte for ham bliver det samme, eller hvis det er sådan, at han endog i visse tilfælde må se i øjnene, at der i lejeforhøjelsen ikke gives plads til en rimelig forrentning af den kapital, der kommer andetsteds fra end fra Grundejernes Investeringsfond, eller hvis det endda er sådan, at han må give afkald på en genudlejningsforhøjelse, ja, så kunne man jo meget vel forestille sig, at det ville føre til, at interessen for disse nødvendige moderniseringer blev alvorligt svækket.

Over for disse ulemper synes jeg kun det vejer ganske lidt til, som hr. Svend Jakobsen nævnte, at der samtidig gives muligheder for at opnå lån til forskellige vedligeholdelsesarbejder.

Venstre vil ikke afvise, at der kan konstateres tilfælde, hvor en ny lejefastsættelse har været urimeligt høj, heller ikke at der mellem lejernes og ejernes organisationer kan være uenighed om, hvordan man skal fortolke de bestemmelser, de selv har bedt om at få indsat. Men i så fald må det være et problem, som løses af moderniseringsnævnene i de tilfælde, hvor lejeforhøjelser kan betragtes som urimeligt høje, eller også må det være folketinget, som foretager en klargøring af bestemmelserne og dermed af deres indhold.

At de nuværende regler også giver mulig-

[Christophersen.]

hed for at øge ejendommens almindelige vedligeholdelsesstand i forbindelse med en fuldmodernisering, anføres i bemærkningerne som en ulempe ved reglerne. Jeg mener ikke, at det er et argument for at afskaffe reglen om fuldmoderniseringer. Det fortæller os måske i langt højere grad noget om, hvordan huslejepolitikken igennem årene har forringet mulighederne for en rimelig vedligeholdelse af den boligmasse, der er underkastet huslejereguleringer.

Må jeg i øvrigt om fuldmoderniseringsreglerne blot sige, at man selvfølgelig kan tage op til overvejelse i boligudvalget, om det er rimeligt at bevare så vidt regler for lejefastsættelsen, som gælder i dag. Men den fuldkomne ændring, ministeren foreslår, finder vi har en negativ indflydelse på moderniseringsinteressen.

Om de øvrige forslag, der stilles, kan jeg blot sige, at vi finder det rimeligt at se positivt på dette med ændringen af dusørreglen. Med hensyn til moderniseringsnævnene kan jeg ligesom fru Clara Munck sige, at man kan jo drøfte, om vi behøver endnu et administrativt led.

På samme måde kan jeg sige til hr. Svend Jakobsen, at man selvfølgelig også kan drøfte de satser, som skal anvendes i forbindelse med fastlæggelsen af det lejeniveau, hvor genhusningspligten skal indtræde.

Må jeg derefter vende mig til det andet sæt af lovforslag, der foreligger her i dag, forslagene om, at man skal overføre merværdiafgiftsrefusionen til boligministeriet. Her har vi at gøre med en forholdsvis forbrugsneutral finansministeriel lovgivning; man kan godt betragte det som et tilskud, men tanken har i og for sig været stort set at neutralisere virkningerne af momsen. Det foreslår ministeren nu forvandet til en egentlig tilskudslovgivning, som indpasses i den øvrige boligpolitik. Og for at understrege ændringerne i lovens karakter foreslår ministeren samtidig, at der indføres bestemmelser om statslån til forskellige former for boligerhvervelse.

De tanker, som ligger i dette, stemmer ikke særlig godt overens med de forestillinger, vi i venstre gør os om udviklingen af subsidiepolitikken i fremtiden. Vi har det syn på den, at vi ønsker subsidierne til hele producent- og bygherreområdet afviklet,

fordi vi mener, at den form for støttepolitik svækker omkostningsdisciplinen i byggeriet og forvrider forbrugsvalget.

Til gengæld ønsker vi, at man bevarer, udbygger og afpudser den støttepolitik, der tager sigte på selve forbrugeren, og som først og fremmest kommer til udtryk i boligsikringsordningen, der bygger på familiemæssige og indkomstmæssige kriterier.

Det forslag, ministeren nu stiller om at indføre et egentligt m²-tilskud, som kun ydes til boliger af en bestemt karakter og af en bestemt størrelse, er efter vores opfattelse en klar videreførelse af netop den støttepolitik, som vi mener er forkert. Der ligger i dette, kan man sige, en favorisering af bestemte boligtyper. Hvor stor betydning det i realiteten vil få, kan man stille sig tvivlende over for. Men en accept af selve princippet om, at man forvandler en merværdiafgiftsrefusion til en mere præcis og diskriminerende form for m-støtte,² kan i det lange løb føre til, at vi kommer til at stå over for et nyt og kompliceret støttesystem af en art, som vi mener vi hurtigst muligt bør væk fra.

Forslaget om en låneordning ligger meget nærmere de tanker, venstre gør sig om støttepolitikken. Her er tale om et forslag, hvor man vil se på den enkelte lejer eller mulige køber af et hus; man udmåler lånene efter sociale og familiemæssige, indkomstmæssige synspunkter, og det kan der være en del fornuft i. Men hvis man skulle videreføre den tankegang, er der jo den svaghed i lovforslaget, at det kun er en ordning, der stilles til rådighed for førstegangsbbrugere, og det synes jeg viser, at det måske i højere grad er bygherrerens udlejningsproblemer, ministeren har været opmærksom på, end de problemer, som lejeren kunne have med at skaffe sig en bolig af et rimeligt omfang.

Skulle der være konsekvens i forslaget, skulle der efter vores opfattelse åbnes sådanne lånemuligheder for alle, uanset om der var tale om førstegangsbbrug af en bolig eller ej. Til gengæld kunne der efter vores mening være rimelighed i at fastsætte mere præcise kriterier for disse lån. Vi synes, det måske er lidt besynderligt, at der ikke er en formuegrænse i forslaget. På samme måde kunne der nok være grund til at operere med visse grænser for, hvor store indskuds- eller udbetalingsbeløb der kan ydes lån til.

[Christoffersen.]

Så vil jeg om en enkelt ting i de konkrete bestemmelser gøre et par bemærkninger, og det er de rente- og afdragsbetingelser, som man i § 98 e gør rede for. Samtidig er der dér bestemmelser om indfrielse af lån. Når man sammenholder disse to sæt bestemmelser, må man efter vores opfattelse drage den slutning, at resultatet ofte kan blive en reel stavnsbinding af familier, som på den ene side har fået lån på overordentlig favorable vilkår, rente- og afdragsfri, og som på den anden side samtidig må konstatere, at hvis de, den dag de skal flytte, ikke har afdraget noget som helst, skal de udrede et meget stort beløb, som de kun sjældent vil få betalt tilbage fra boligselskabet, fordi indskuddene jo for en stor dels vedkommende bruges til istandsættelse af boligerne. Jeg mener, det vil være rimeligt i boligudvalget at overveje, om der kan etableres mere fornuftige afviklingsordninger, som i højere grad skaber mobilitet på boligmarkedet for disse låneres vedkommende.

Med disse bemærkninger har jeg ønsket at gøre opmærksom på, at venstre ikke betragter de lovforslag, ministeren er kommet med her, som særlig hensigtsmæssige ud fra de vurderinger, vi anlægger af den samlede støttestpolitik, og heller ikke ud fra de hensyn, vi mener man skal tage til moderniseringspolitikens fremme. Der kan være sociale intentioner, som vi også deler, i lovforslagene, men vi synes, at de for en dels vedkommende er for uklare og derfor naturligt må kræve en omfattende drøftelse i boligudvalget.

Dahlggaard: Jeg skal udtale mig kortfattet om lovforslag nr. 192 om forbedringer m. v. Det bygger, så vidt jeg kan se, mere på praktiske erfaringer end på principielle overvejelser, og en nærmere vurdering af forslaget kan derfor nok bedst ske i boligudvalget og på grundlag af mere konkrete oplysninger fra boligministeren angående omfanget og karakteren af eventuelle misbrug under den hidtidige ordning. Det er jo et af de væsentlige formål med dette lovforslag at hindre misbrug af lejerne, og det er et sigte, som mit parti er enig i.

Vi er også enige i det andet sigte, boligministeren har med lovforslaget: at fremme beskæftigelsen af byggearbejderne. Men i

modsætning til boligministeren tror vi ikke, at det foreliggende lovforslag er særlig egnet til at fremme dette formål, tværtimod. En del af bestemmelserne er ret så firkantede. Det gælder f. eks. bestemmelsen om, at udlejerens i visse tilfælde, nemlig når der bliver tale om en huslejestigning til over det dobbelte af den hidtidige husleje, skal tilbyde lejeren en anden bolig af, som det hedder, passende beliggenhed, passende kvalitet og udstyr, en bolig, hvis leje efter fradrag af eventuel boligsikring ikke afviger væsentligt fra den hidtidige leje, og hvis størrelse ikke er til hinder for, at lejeren og hans husstand kan opnå boligsikring i lejligheden. Det er i og for sig sympatiske bestemmelser, som man ikke umiddelbart kan have noget imod, men det er nok bestemmelser, som det kun undtagelsesvis vil være muligt at opfylde. Derfor er det bestemmelser, som ikke lige frem vil fremme beskæftigelsen med at modernisere lejlighederne.

Dette med det firkantede gælder også bestemmelsen om bortfald af stædfundne genudlejningsforhøjelser som betingelse for, at udlejerens kan opnå en oven i købet nærmest undernormal forrentning af de penge, han anvender til omfattende istandsættelser. Det er en bestemmelse, der for mig at se ingenlunde fremmer beskæftigelsen og interessen for at vedligeholde og modernisere lejlighederne. Jeg har faktisk lidt svært ved at forstå, at hr. Svend Jakobsen kunne få den opfattelse, at disse bestemmelser, hvad man i øvrigt måtte mene om dem, er egnet til at fremme beskæftigelsen ved vedligeholdelse og modernisering af lejligheder sammenlignet med de bestemmelser, som gælder i forvejen. Men mit parti er parat til at se på forslaget i boligudvalget, og vi er tilbøjelige til at mene, at det er en ret grundig gennemgang, forslaget må have i dette udvalg.

Forslag nr. 191 om ændring af lov om boligbyggeri drejer sig bl. a. om at overføre momsrefusionen for byggeriet fra finansministeriet til boligministeriet. Det er en sagsoverførsel mellem de to ministerier, som mit parti finder ganske naturlig af to grunde. For det første er momsen efterhånden i den grad blevet en fast bestanddel af prisdannelsen her i landet, at det er værd at få markeret, at refusionsordningen for byggemomsen ikke i og for sig skal betragtes som en afgiftsfritagelse, men at den bør ansues

[Dahlgaard:]

som et egentligt tilskud til byggeriet. For det andet vil opretholdelse af den hidtidige ordning være i dårlig overensstemmelse eller vel nærmest i strid med de regler, vi skal overholde, hvis vi kommer ind i fællesmarkedet. Begge de nævnte forhold taler for at erstatte finansministeriets momsrefusion med tilskud fra boligministeriet, og jeg vil med interesse lytte til, hvad socialistisk folkepartis ordfører har at sige om dette spørgsmål.

En anden sag er, at man for så vidt kan spørge, om det overhovedet er rigtigt at opretholde en særlig ordning, hvorefter byggeriet er unddraget den moms, som omfatter alt andet. Jeg har bemærket mig, at der er gået næsten 5 uger fra lovforslagets fremsættelse, til det nu kommer frem til første behandling i Folketinget. I disse tider, hvor vi utvivlsomt alle sammen går rundt og spekulerer på, hvordan vi skal begrænse statens udgifter, er det naturligvis ikke nogen tilfældighed, at lovforslaget har fået lov at ligge så længe. Boligpolitikken belaster som bekendt både statens finanser og kapitalmarkedet meget stærkt. Det er derfor med interesse, man lytter, hver gang økonomiminister Hækkerup udtaler sig om spørgsmål, der rører boligpolitikken. Hr. Per Hækkerup har jo som budgetminister til opgave at holde igen på statens udgifter, og han har som formand for det nye kapitalmarkedsråd til opgave at styre investeringerne på en måde, der styrker erhvervslivet. Den seneste udtalelse fra økonomi- og budgetministerens side, som jeg føler trang til at gengive, er så frisk som fra en artikel i Skive Folkeblad den 15. april. Den er altså så ny, at hverken ministerkolleger eller partifæller har nået at tage afstand fra de udtalelser, som økonomi- og budgetministeren dér fremsætter. Han siger:

„Den nuværende regering søger derfor at gennemføre et andet supplement til finans- og pengepolitikken, nemlig gennem en styring af investeringerne i vores for knappe kapitalressourcer henimod eksporterhvervene og de importkonkurrerende erhverv, således at man med samme investering og beskæftigelse opnår en større virkning på betalingsbalancen. Denne politik forudsætter imidlertid, at

vi fortsat som nævnt opretholder en stram finanspolitik.“

Hvis økonomi- og budgetministeren mener sine udtalelser alvorligt, og det gør han naturligvis, kunne han ikke foretage sig noget mere fornuftigt end at søge gennemført en begyndende afvikling af momsrefusionen til byggeriet. Disse tilskud belaster statskassen med ca. 1 milliard kr. om året, og de fremmer kapitalanvendelse inden for en sektor af samfundsøkonomien, som er såre langt fra at have noget som helst med eksporterhverv at gøre, og som heller ikke kan betegnes som et importkonkurrerende erhverv.

Der kunne også siges en hel del til fordel for, at byggesektoren ved en nedtrapning af momsrefusionerne bidrog til dækning af de betydelige stigninger i statsudgifterne til boligpolitikken, som er blevet resultatet af den boliglovgivning, der er gennemført tidligere her i samlingen. Nu er der som bekendt — og jeg vil i denne forbindelse sige: desværre — temmelig langt fra, hvad økonomi- og budgetministeren gør sig til talsmand for, og hvad regeringen foretager sig, så den citerede udtalelse kommer nok til at blive hængende frit i den tomme luft.

Vi må se på boligministerens forslag i udvalget, herunder om det er klogt at udforme tilskuddene under hensyn til boligens størrelse. I og for sig er det en sympatisk betragtning at give tilskud eller det, der nu erstatter byggemomsen, på en måde, der tilgodeser de mindre boliger noget mere end de store. Særlig inden for parcelhusbyggeriet ville det være en fremgangsmåde, som virkede modsat nogle af de regler, vi kender, hvorefter støtten i form af skattefordele er størst for dem, der har råd til at have de store huse. Når jeg alligevel ligesom sætter et spørgsmålstegn ved det hensigtsmæssige ved det, er det i og for sig ikke for på nuværende tidspunkt at tage afstand, men fordi man ved at gøre reglerne detaljerede i den henseende nok vil gøre det vanskeligere at afvikle byggemomsen eller tilskuddet, der svarer dertil, såfremt man en skønne dag måtte finde, at dette var hensigtsmæssigt.

Forslaget går endvidere ud på at bemyndige boligministeren til at yde lån til boligtagere's betaling af beboerindskud, depositum, forudbetalt leje og udbetaling ved til-

[Dahlgaard.]
 vejbringelse af egen bolig, forudsat at det er en nyopført bolig, der er tale om.

For så vidt angår lejere i det almennyttige byggeri, er der ved love, der er gennemført, henholdsvis er til behandling i boligudvalget, gennemført lettelser ved nedsættelse af boligindskudsandelen for lejerne. Det kan umiddelbart synes sympatisk, at man ved de nu foreslåede regler skaber lettelser også for lejere i privat byggeri og for parcelhuserhververe. Jeg må imidlertid erkende, at mit parti er i tvivl om, at vi gør samfundskonomen og opsparringen her i landet nogen tjeneste med de fremsatte forslag. Rentefriheden for de omhandlede lån i 5 år bør efter det radikale venstres opfattelse opgives. Vi har endvidere den principielle opfattelse, at det først og fremmest er kommunerne, der i påkommende tilfælde bør bistå de boligsøgende med lån til indskud m. v. I det hele taget bør kommunerne i langt højere grad ind i boligpolitikken, end regeringen synes indstillet på.

Vi vil i det kommende udvalgsarbejde tilstræbe en nøjere vurdering af de synspunkter, som jeg her har fremsat i relation til de to lovforslag.

Arne Larsen: Jeg skal beskæftige mig med lovforslag nr. 192, forslag til lov om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene, og min partifælle hr. Henning Philipsen vil beskæftige sig med lovforslagene nr. 191 og 196.

Det forslag, som her er fremsat til lov om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene, modtager socialistisk folkeparti meget positivt. Vi synes, det indeholder en hel del forbedringer i forhold til den gældende lovs § 13.

Da vi i 1969 i folketinget gennemførte lovgivningen om moderniseringer, var socialistisk folkeparti nok så kraftig modstander af de principper, der dengang blev nedfældet i lovgivningen. Vi fandt, at der blev alt for store muligheder for spekulation i ejendomsmoderniseringer, og at lejerne blev alt, alt for lidt beskyttet i henhold til disse nye bestemmelser. I overensstemmelse hermed stillede vi da også ændringsforslag til § 13, men de blev dengang afvist af VKR-partierne, og med beklagelse konstaterede vi, at

socialdemokratiet undlod at stemme om disse ændringsforslag dengang. Derfor glæder det mig naturligvis dobbelt, at ministeren erkender, at den kritik, som blev rejst dengang, og som senere er fulgt kraftigt op fra lejrerside, er og var berettiget, og at det derfor er nødvendigt at gennemføre en revision af lovens moderniseringsparagraffer.

Jeg kunne også forstå på hr. Dahlgaard, at han i og for sig var klar over, at her i hvert fald var tale om lidt teknik, som skulle ændres, at der altså var en vis berettigelse i at gennemføre ændrede bestemmelser i § 13, som også tog hensyn til en vis lejerbeskyttelse.

Socialistisk folkeparti er ikke modstander af, at ældre, nedslidte ejendomme i den udstrækning, det økonomisk måtte være forsvarligt, bliver genoprettet eller genoprustet; hvad man nu vil kalde det, og at de forbedres med tidssvarende installationer. Vi er helt enige i, at noget sådant kan være meget fornuftigt. Vi ser jo, at alt for mange ejendomme bliver forsømt og misligholdt trods det, at der gennem tiderne er sket adskillige lejerforhøjelser. Selv om der også er gennemført bestemmelser om, at en vis procentdel af forhøjelserne skal hensættes på særlige konti for såvel indvendig som udvendig vedligeholdelse, sker der alligevel en hel del forsømmelse og misligholdelse af eksisterende ejendomme. Det var måske på sin plads at finde ud af, om der ikke kan føres en noget mere effektiv og stærkere kontrol fra det offentliges side med ejendommens vedligeholdelsesstandard og kontrol med, om de penge, der hensættes, virkelig bruges til formålene. Nu ved jeg godt, at der i loven står noget om, at lejerne har adgang til at kontrollere i regnskaberne og disse konti, om pengene nu bliver brugt til det, de er hensat til. Men vi ved jo, at lejere tit og ofte føler sig i et sådant afhængighedsforhold til ejeren, at de nok skal lade være med at kigge ham alt for nøje i papirerne, så den bestemmelse er nok ikke så meget værd. Men måske skulle der fra offentlighedens side kræves en noget mere skærpet kontrol med, at disse penge anvendes til det, de er hensat til. Her kunne huslejenavnene måske udføre en samfundsgavnlig virksomhed.

Det er givet, at den moderniseringsdille, som vi har været ude for, har været til stor

[Arne Larsen.]

ugunst for mange lejere, og derfor hilser vi med tilfredshed den lejerbeskyttelse, som nu nedfældes i lovforslaget.

Hr. Svend Jakobsen kom med en ret interessant bemærkning, som jeg gerne vil tage til mig. Da vi i sin tid stillede ændringsforslag til moderniseringsparagrafferne, stillede vi bl. a. netop det ændringsforslag, at hvis huslejen steg ud over en vis bestemt størrelse, dengang 6.000 kr. årlig, skulle ejeren have pligt til at skaffe folk en anden og tidsvarende lejlighed. Hvis hr. Svend Jakobsen i forbindelse med lovforslagets bestemmelse, der siger, at i det tilfælde huslejen stiger til mere end det dobbelte, er ejeren pligtig at skaffe en erstatningsbolig, er inde på at fastsætte et bestemt lejebeløb, vil vi også gerne diskutere den side af sagen og måske få en bestemmelse ind i loven i så henseende.

Jeg vil håbe, at de nye regler vil virke neddæmpende, sådan at der ikke mere sker den spekulation, som vi har været vidne til.

Jeg er også tilfreds med, at genudlejningsforhøjelserne bortfalder i det tilfælde, hvor ejendomme bliver genoprettet. Det synes jeg er ganske rimeligt, for her får hele ejendommen, kan man vel sige, et helt nyt vurderingsgrundlag. Det vil da være rimeligt, at de tidligere gennemførte genudlejningsforhøjelser i så tilfælde bortfalder, og at alle lejere i en sådan genoprettet ejendom bliver ligestillede. Derfor hilser vi med tilfredshed bestemmelsen på dette område.

Jeg kunne forstå på fru Clara Munck og hr. Christophersen, at der ikke var tilstrækkeligt i lovforslaget, som kunne sætte ejers lyst til at modernisere i vejret. Det beklager jeg selvfølgelig meget, men jeg troede egentlig, at husejere var sådan et samfundsvenligt folkefærd, som, i det øjeblik de kunne se muligheden for at låne penge til genopretning af deres ejendomme, ville være mere end interesserede, især da når de kunne låne pengene til en rimelig rente. Jeg har i alle tilfælde hørt adskillige gange, at husejere var interesserede i at forbedre denne del af vor boligmasse. Så jeg håber ikke, at VKR-ordtøerne har ret i den påstand, at der skal mere til for at få ejere til at modernisere deres ejendomme, altså et krav om 10, 11 eller 12 pct.s afkastning, når de kan gå hen og låne pengene til 6,5 pct. Det synes jeg nemlig er meget urimeligt, og

derfor synes jeg egentlig, boligministeren har ramt ganske godt og fornøftigt med de forslag, han her stiller, så der skal endnu en gang lyde velvillige ord fra socialistisk folkepartis side. Hvad dette lovforslag angår, vil vi gerne medvirke til dets hurtige gennemførelse.

Henning Philipsen: Til de øvrige to lovforslag, forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri og forslag til lov om ændring af lov om merværdiafgiftsloven, skal jeg gøre nogle ganske få bemærkninger. Det skal være, at efter vor opfattelse er sigtet rigtigt. Disse to lovforslag hænger sammen, og jeg skal ikke på nuværende tidspunkt gå i detaljer med noget som helst. Det forekommer mig rigtigt, at vi gør det i boligudvalget.

Må jeg dernæst sige, at jeg tager disse to lovforslag som måske en første etape af en revision eller måske en omlægning af momsloven i byggeriet i det hele taget. Jeg tænker bl. a. på hr. Hastrups bemærkninger om, at man yder momsrefusion til indendørs svømmebassiner o. lign. Der er adskillige andre områder af byggeriet, hvor det efter min opfattelse ikke er rimeligt at yde refusion af momsen. Vi ved, at der årlig refunderes ca. 1,2 milliarder kr. i moms på byggeri. Vi har bare ikke noget kontant om — jeg ved det i hvert fald ikke — hvor meget der indgår til gengæld. Nu beder jeg ikke finansministeren om at komme herop og svare på det; det ville være urimeligt, når jeg slynger et sådant spørgsmål ud. Men det var måske noget af det, vi kunne få at vide på et eller andet tidspunkt i boligudvalget.

Når jeg siger dette, gør jeg det med den bagtanke, at mig forekom det mest rigtigt, at man sigtede efter at få den totale byggemoms på byggeriet overført til boligministeren. Det er ikke et udtryk for mistillid til finansministerens evne til at styre, men det forekommer mig ligesom rigtigere, at det var i boligministeriet, styringsmekanismen skulle ligge, en styringsmekanisme, som i hvert fald for nærværende, hvad refusionerne angår, andrager 1,2 milliarder kr. Det ville også være rigtigt efter min mening, at boligministeren på baggrund heraf og naturligvis sammen med folketingset opstillede en politisk målsætning for, hvordan man vil have bygget, hvad man vil have bygget, og ikke mindst hvor meget eller hvor lidt man vil

[Henning Philipson.]

have bygget, ikke alene betragtet for landet som helhed, men så sandelig også i forhold til det, vi tidligere har været inde på, nemlig hvordan det ser ud med den forhåndenværende arbejdskraft, hvordan det ser ud med industriudviklingen og befolkningsunderlaget i det hele taget i de forskellige egne af landet. Hvis man havde dette styringsinstrument, ville det efter min opfattelse være betydelig nemmere for boligministeren at styre udviklingen, uanset hvilket navn boligministeren i øvrigt havde.

Jeg skal ikke sige så forfærdelig meget mere ud over, at jeg bemærkede mig, at hr. Dahlgaard med interesse ville høre, hvad vi havde at sige om disse forslags relevans til spørgsmålet om Danmarks indtræden i EF eller ej. Nu kunne jeg godt tænke mig, at hr. Dahlgaard i det hele taget lyttede med mere interesse, end han er vant til, når vi siger noget om boligpolitik. Jeg ved, han kunne lære en hel del af det. Det er ikke sikkert, hr. Dahlgaard er enig med mig, men det forekommer mig altså, at han kunne lære en hel del, hvis han ville lytte noget mere, og ikke kun i dette spørgsmål. Men lad mig så gøre det helt klart, at spørgsmålet om disse lovforslags relevans til EF ikke er afgørende for vor stilling til, om lovforslagene er rigtige eller ej. Det er i hvert fald mit synspunkt; og jeg har den opfattelse, at den dækkes af mine partifæller her i folketinget. Hermed er ikke sagt, at vi i enhver situation synes en lov er rigtig, fordi den er EF-relevant. Det kan da godt være, at disse lovforslag er EF-relevante; det betyder bare ikke, at man af samme grund skulle sige, at så vil vi ikke have dem. Det vil vi; vi synes, de er rigtige, og derfor vil vi meget gerne medvirke til dem.

Jeg skal stoppe her med at sige, at vi meget gerne vil medvirke til et hurtigt udvalgsarbejde, og vi vil meget gerne medvirke til, at disse love hurtigst muligt ser dagens lys.

Boligministeren (Helge Nielsen): Må jeg takke samtlige ordførere for en relativt velvillig og venlig behandling af de her foreliggende lovforslag.

Jeg vil først sige lidt om lovforslaget om midlertidig regulering af boligforholdene og

dernæst om lovforslaget vedrørende momsrefusionen.

Til fru Clara Munck vil jeg godt sige, at de spørgsmål, som fru Clara Munck og andre rejste, vil jeg meget gerne se på i udvalget. Men jeg vil godt vedrørende spørgsmålet om genhusning lige give udtryk for, at der her kun er tale om genhusningspligt, når der sker en fordobling af lejen. Der er altså ikke genhusningspligt i alle forhold, hvor man går ind i en genopretning af den ældre boligmasse.

Hr. Svend Jakobsen og hr. Arne Larsen har rejst spørgsmålet, om genhusningspligten kan konverteres i kroner og øre. Det er jeg villig til at drøfte, men jeg vil pege på, at vi her naturligvis også skal påse, at der er et vist incitament for lejeren til at blive i det moderniserede, så man ikke i alle forhold skal gå ind i en genhusningsproblematik.

Det er rigtigt, at der er et problem med, at nogle ejere kun ejer en enkelt ejendom og måske derfor kan have vanskelighed ved helt ved egen hjælp at klare genhusningsproblemet. Jeg har med parterne drøftet problemerne omkring genhusningskontorerne i relation til saneringen, og jeg tror, der vil være en mulighed for at få et fornuftigt samarbejde med disse genhusningskontorer og dermed på en smidig måde klare disse problemer.

De to forslag, som fru Clara Munck omtalte, ligner jo hinanden ret meget; der er dog den afgørende forskel, at det her fremsatte forslag især omfatter de meget store moderniseringer og større bygningsændringer, hvorimod det tidligere fremsatte forslag også i høj grad tager hensyn til mindre ændringer.

Jeg vil understrege, at den forrentning, som ejerne i dag får fra investeringsfonden, er 6½ pct. De vil altså ved at investere deres penge i en forbedring af deres egen ejendom kunne få den samme forrentning ved at lade pengene arbejde og gøre godt her i stedet for at lade dem blive stående i investeringsfonden. Jeg tror næsten, fru Clara Munck kan erindre, at da man i 1966 forhandlede om boligforliget, var ejernes ønske, at de penge, der her sattes hen, kunne anvendes både til modernisering, til sanering og til genopretning, og ejerne var på

[Boligministeren.]

daværende tidspunkt villige til at undlade nogen form for forrentning, hvis de bare fik frigjort pengene til det. Så langt har man altså ikke kunnet komme i denne sag, og jeg synes heller ikke på nuværende tidspunkt, det vil være rimeligt at gå så langt. Vi vil altså give ejerne den samme forrentning af deres penge, hvis de investerer i dette fornuftige formål at gøre vor ældre boligmasse bedre, gøre den mere tidssvarende.

Hr. Christophersen var især inde på, at dette var i høj grad til beskyttelse for lejerne. Jeg vil da ikke på nogen måde fragå, at man naturligvis skal beskytte lejerne imod en urimelig udnyttelse i form af en fupmodernisering eller i form af andre ting, som i virkeligheden ikke har det formål, man siger det har. Jeg tror dog, hr. Christophersen vil give mig ret i, at der her ligger en mulighed for at få forbedret vor ældre boligmasse, og heri ligger også nogle fordele for ejeren.

Jeg er glad for det tilsagn, man gav fra venstres side om at se på genhusningsproblemet, når der er tale om disse ret store lejeforhøjelser.

Til hr. Dahlgaard har jeg ikke mange bemærkninger, for jeg tog bemærkningerne nærmest som en opslutning om de ideer, der ligger i forslagene. De tekniske problemer, der kan være, kan vi se på i udvalget.

Det samme kan jeg sådan set sige til hr. Arne Larsen. Jeg har svaret på spørgsmålet, om man skal lave en grænse i kroner og øre, eller det skal være i procenter. Vi er naturligvis villige til at se på det, men jeg vil godt advare lidt imod at forlade tanken om en procentforhøjelse, da der jo her er tale om forskellige lejeniveauer.

Må jeg sige om de spørgsmål, der fra flere sider har været rejst om genudlejningsforhøjelserne i tilknytning hertil, at det er da muligt, det kan virke hæmmende over for visse ejere, at man har denne bestemmelse, men jeg har ment, den er rigtig. Der er her i mange tilfælde tale om moderniseringer, som

koster mange penge, og når lejen stiger med 100 pct. eller derover, må man tilgødes, at disse genudlejningsforhøjelser indregnes, så der bliver tale om et ensartet lejeniveau i en sådan ejendom, der er blevet nymoderniseret.

Det er blevet nævnt, at ved at oprette disse ankenævne ville vi skabe en ny administration og dermed afstedkomme en fordyrelse. Jeg vil tværtimod mene, at der her er tale om en forenkling af administrationen. Jeg tror, at mange af de sager, der i dag må gå til boligretten, kan klares i ankenævnene. Der ligger også en forenkling i, at hvis man har fået en afgørelse for ét lejemål, er den efter dette forslag gældende for alle øvrige lignende lejemål i ejendommen, således at man ikke, som det i dag er tilfældet, skal komme rendende med hvert lejemål for sig. Der er som sagt en række enkeltheder, som vi kan se på i udvalget.

Vedrørende forslaget om momsens har hr. Svend Jakobsen bl. a. stillet spørgsmålet: hvorfor 110 m²? Det har andre også været inde på. Der ligger, som det også er sagt, en ganske klar økonomisk beregning af, hvor meget der er til rådighed; inden for den økonomiske ramme har man kunnet bevæge sig, og hvis man går højere op end de 110 m² som overgrænse, ja, så må man tilsvarende bevæge sig nedad med refusionen i kroner og øre.

Hr. Hastrup rejste spørgsmålet, om man ikke kunne indregne de 22 mill. kr., der sættes af til udlånsvirksomhed, det kan man naturligvis se på, men jeg tror ikke, det er mange øre pr. m² — eller mange kroner i hvert fald — disse 22 mill. kr. kan give i forhøjelse af satsen. Men det er givet, at der også her er ting, vi kan se på.

Spørgsmålet om administrationen af udlånsordningen vil jeg godt drøfte med udvalget ligesom spørgsmålet om ikrafttrædelsestidspunktet pr. 1. juli. Formuleringen af reglen om, at hvad der er påbegyndt før lovens ikrafttræden, behandles efter de gamle regler, kan give nogle vanskeligheder.

[Boligministeren.]

Vi arbejder i øjeblikket med disse vanskeligheder, men vi skal nok i god tid finde frem til helt klare retningslinjer i den forbindelse.

Jeg kan til hr. Hastrups spørgsmål om BUR, altså Byggeriets Udviklingsråd, sige, at vi — ikke direkte i denne forbindelse, men ved denne omlægning — har fået mulighed for at få de i første omgang nødvendige midler til BURs virksomhed.

Jeg kan berolige hr. Hastrup med, at forslaget ikke får virkning med tilbagevirkende kraft, men gælder fra skæringspunktet 1. juli 1972. Her gælder det om, som hr. Svend Jakobsen også var inde på, at vi finder den rigtige måde at skære af på, så vi ikke får misbrug eller får overlapninger, som ikke er tilsigtede.

Hr. Dahlgaard spurgte om momsens og EF. Det er rigtigt, efter hvad der er oplyst for os på nuværende tidspunkt, at man, når momsreguleringen og momstilpasningen i fællesmarkedet er tilendebragt, formentlig ikke vil kunne arbejde med momsrefusioner. Nu er der nok et godt stykke vej endnu, inden disse momsharmoniseringer i fællesmarkedet er tilendebragt, al den stund der er enkelte lande, der endnu ikke har gennemført moms. Vi har altså tid til at se på disse ting. Men jeg er da enig i, at disse momsmiljoner må indgå i drøftelserne af den langsigtede boligpolitik ligesom så mange andre af de ting, vi har arbejdet med i den seneste tid.

Jeg skal ikke kommentere hr. Dahlgaards citat fra Skive Folkeblad, det tilkommer vel andre at gøre det, men jeg vil da godt sige, at ville man nu følge hr. Dahlgaard derhen, at man ville tage momsrefusionen fra byggeriet, ja, så ville man have givet med den ene hånd og taget med den anden hånd, og så havde vi sådan set været lige vidt; så var det altså igen nybyggeriet, man havde ramt. Det er mit indtryk, at denne momsrefusion har en stor betydning, i hvert fald i store dele af udlejningsbyggeriet, og det er også min opfattelse, at den i en konkurrencesituation har en absolut prisdæmpende virkning i den øvrige del af byggeriet.

Hr. Henning Philipsen vil jeg kun takke for den positive modtagelse af forslaget. De spørgsmål, som hr. Henning Philipsen rejste, var jo rettet til finansministeren.

Finansministeren (Grünbaum): Det er mere for en ordens skyld, jeg gerne vil have lov til at takke for en velvillig, til dels stilltende, modtagelse af mit forslag om merværdiafgiften. Til hr. Henning Philipsen vil jeg sige, at selvfølgelig kan vi se på de spørgsmål, han rejste, men det er nok vanskeligt at lave om på dette område, thi for de virksomheder, der selv bygger, indgår momsrefusionen, hvis man kan bruge det udtryk, jo helt naturligt i momsordningen; der er ikke nogen refusion, det er simpelt hen den almindelige momsordning, der virker her. For at skabe ligestilling for andre erhvervsvirksomheder, som ikke selv bygger, men som bor i lejede lokaler, er det, man er nødt til også at have en vis refusionsordning der; det ligger helt uden for de boligpolitiske problemer. Men jeg vil da ikke afvise at se på spørgsmålet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til boligudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring af lov om udlændinges adgang til landet m. v. (Ændringer med henblik på Danmarks tilslutning til De europæiske Fællesskaber)

Valgt blev: *Otto Mørch, Finn Christensen, Knud Damgaard, Knud Nielsen, Marichen Nielsen, Poul Nielson, Bertel Pedersen, Poul Dam, Kristine Helberg, Gerda Møller, Hanne Budtz, Ellen Strange Petersen, Per Federspiel, Nyboe Andersen, Johan Philipsen, Niels Helveg Petersen og Gerda Tosti Nielsen.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om svangerskabshygiejne og fødselshjælp,

forslag til lov om ændring af lov om udløvelse af jordemodergerning

og

forslag til lov om ændring af lov om offentlig sygesikring. (Fødselshjælp m. m.).

Valgt blev: Koch, Finn Christensen, Tove Lindbo Larsen, Inge Fischer Møller, Mari-chen Nielsen, Tastesen, Birte Weiss, Grete Westergaard, Kurt Brauer, Karen Thurøe Hansen, Gerda Møller, Ellen Strange Peter-son, Karlskov Jensen, Kofoed, Mette Madsen, Else-Merete Ross og Gunner Bainsgaard.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i mor- gen, onsdag den 19. april, kl. 13 med føl- gende dagsorden:

1) Spørgsmål til ministrene.

2) Forespørgsel til udenrigsministeren af Orla Møller m. fl.

3) Anden behandling af:

Forslag til lov om dronning Margrethe den Andens civilliste.

4) Anden behandling af:

Forslag til lov om årpenge for dronning Ingrid.

5) Anden behandling af:

Forslag til lov om pensioner i anledning af tronskiftet den 14. januar 1972.

6) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om husmoderafløsning og hjemmehjælp. (Om udskydelse af revision).

7) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om den offentlige sygeforsikring. (Sygedagpen- ge).

8) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om for- sikring mod følger af ulykkestilfælde. (Dagpenge).

9) Anden behandling af:

Forslag til lov om fritidsundervisning m. v. i Grønland.

10) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om fri- tidsundervisning m. v.

11) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om op- krævning af indkomst- og formueskat for personer m. v. (Kildeskat).

12) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angå- ende:

Forslag til lov om ændring af lov om en kartoffelmelsordning. (Ændringer med henblik på Danmarks tilslutning til De europæiske Fællesskaber),

forslag til lov om en sukkerordning. (Æn- dringer med henblik på Danmarks til- slutning til De europæiske Fællesskaber) og

forslag til lov om ændring af lov om spi- ritus og gær. (Ændringer med henblik på Danmarks tilslutning til De europæ- iske Fællesskaber).

13) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angå- ende:

Forslag til lov om ændring af lov om vær- neplygtiges anvendelse til civilt arbejde.

14) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angå- ende:

Forslag til lov om naturgasforsyning.

Mødet hævet kl. 16.37.